

Kim Bu Gençler

İmamoğlu Protestoları Katılımcı Analizi
(Ankara Örneđi)

Yağmur Uzunırmak

Yayın Hakları © 2024

Bu yayının tüm hakları Toplum Çalışmaları Enstitüsü'ne aittir. Toplum Çalışmaları Enstitüsü'nden izin alınmadan yayının tümünün ya da bir kısmının herhangi bir yöntem ile basımı, yayımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek şartıyla alıntı yapılabilir.

Yayın No: 07

Yayın Tarihi: 28 Mart 2025

TOPLUM ÇALIŞMALARI ENSTİTÜSÜ

Adres : Cevizlidere Mah. Mevlana Bulv. No:123/305 Çankaya/Ankara
Telefon : 0312 939 93 00
E-posta : info@toplum.org.tr
Website : www.toplum.org.tr

HAKKIMIZDA

Toplum Çalışmaları Enstitüsü, Türkiye'nin nitelikli insan kaynağını ülkemizin kronik yahut güncel sorun alanlarına yönelterek politik karar alıcılara rafine çözüm önerileri sunmayı ana kuruluş amacı olarak benimser. Amacına uygun olarak gerçekleştirdiği çalışmalarda, toplumumuzun genel çıkarlarının öncelenmesini esas alır. Bu esas, Toplum Çalışmaları Enstitüsü'nün zaman ve zeminden bağımsız, değişmez ilkesidir. Türkiye'nin potansiyeline uygun atılımlar için yeni jenerasyon zihinleri, fikri üretime teşvik etmek ve bu üretimi ülke birikimimize anlamlı katkılar olarak sunmak ana motivasyon kaynağımızdır.

YÖNETİM KURULU

Osman Ertürk Özel, Enstitü Başkanı

Dr. M. Veysel Güldoğan, Dış Politika Programı Direktörü

Dr. Yavuz Selim Günay, Hukuk ve Adalet Programı Direktörü

İmran Gürakan, Dijital Dönüşüm ve Girişimcilik Programı Direktörü

Doç. Dr. Asmin Kavas, Şehircilik Programı Direktörü

Hüseyin Raşit Yılmaz, Siyaset Programı Direktörü

Çiğdem Gizem Okkaoğlu, Enstitü Genel Sekreteri

Aykutalp Arıcı, Yönetim Kurulu Üyesi

Ahmet Oğuz Atalay, Yönetim Kurulu Üyesi

Dr. Abdullah Çağıl, Yönetim Kurulu Üyesi

Vasıf İnanç Duygulu, Yönetim Kurulu Üyesi

Gökhan Güler, Yönetim Kurulu Üyesi

Timuçin Koray Güzelderen, Yönetim Kurulu Üyesi

Selim Kuru, Yönetim Kurulu Üyesi

Yağmur Uzunırmak, Yönetim Kurulu Üyesi

Nihat Yıldırım, Yönetim Kurulu Üyesi

KİM BU GENÇLER

İmamoğlu Protestoları Katılımcı Analizi

(Ankara Örneđi)

Yağmur Uzunırmak

T TOPLUM
ÇALIŞMALARI
ENSTİTÜSÜ

19 Mart 2025 tarihinde İstanbul Büyükşehir Belediye başkanı Ekrem İmamoğlu'nun gözüne alınması sonrası Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde geniş çaplı kitlesel protestolar başladı. Sarayhaneye ile özdeşleşen bu protestoların ulusal boyutta bir önceki benzeri 2013'teki Gezi olaylarıydı. Ölçeği ve temel motivasyonu benzese de bugün yaşanan protestoların daha öncekilerden ayrılan önemli farklılıklara sahip olduğuna dair gözlemlerimizi Ankara protestoları zemininde sınırlı ölçekte gerçekleştirdiğimiz yüz yüze görüşmelerle test ettik.

Rapora dayanak oluşturan veriler, 24-25-26 Mart 2025 tarihlerinde 19:00-23:00 saatleri arasında Ankara'nın Kızılay meydanında toplanan ve 19 Mart 2025'te Ekrem İmamoğlu'nun gözüne alınmasıyla başlayan protestolara katılan 208 eylemciyle, eylemler sırasında, yüz yüze görüşerek oluşturulmuştur.

Elde edilen veriler göstermektedir ki; eylemciler demografik olarak Türkiye'ye kıyasla çok daha genç ve yüksek eğitilmiş bir gruptur. Bununla beraber eylemciler sadece demografik olarak değil sosyo-ekonomik durum, siyasal talepler ve tutumlar bakımından da Türkiye'nin ulusal oranlarından önemli ölçüde ayrılmaktadır. Ekonomik tatmin seviyesi son derece düşük olan bu grup uzun vadede Türkiye'nin iyi bir yer olacağına inanmakta ve bunun gerçekleşmesinin halk olarak kendilerine bağlı olduğunu ifade etmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2024 senesi itibarıyla toplum içerisinde 18-24 yaş aralığında olanların oranı %10,3 iken protestocuların içerisinde 18-24 yaş aralığında olanların oranı %70,2'dir. Yine resmi verilere göre ülkede 25-34 yaş aralığında olanların oranı %14,9 iken protestocuların içerisinde aynı yaş grubunun oranı %24 olarak ölçülmüştür. Ankara protestolarında 35 yaş altı katılımcı oranı çalışmamızda %94,2 düzeyindedir. Ankara Kızılay'da ilgili tarihlerdeki anketimizin sonuçları ulusal ölçekte de benzer özellikler gösteriyorsa ülke tarihinin en genç protestocu profili ile karşı karşıya olabiliriz.

TÜİK verilerine göre 6 yaş ve üzeri nüfusta yüksek öğrenimini tamamlamış bireylerin toplam nüfusa oranı %18,2'dir. Buna karşılık protestocuların içerisinde söz konusu grup %21,2 olarak ölçülmüştür. Ancak anketimizde hali hazırda üniversite öğrencisi olduğunu beyan edenlerle beraber bakıldığında protestocuların %76,5'ini üniversite öğrencilerinin ve üniversiteden mezun olanların oluşturduğu görülmektedir.

Toplum Çalışmaları Enstitüsü'nün Toplum 2024 çalışmasında "öğrenci" kümesi %5 civarındayken (18 yaş üstünde) protestocular arasında %61,1 ile en yoğun kümeyi oluşturmaktadır.

Toplum Çalışmaları Enstitüsü'nün yapmış olduğu bir başka çalışma olan Terör ve Açılım araştırmasına göre ilgili çalışmada örneklemin %84,4'ü anadilinin Türkçe olduğunu belirtmiştir. Ana dilinin Kürtçe olduğunu belirtenlerin oranı ise %13'tür. Ankara protestocularının ise %98'i anadilinin Türkçe olduğunu belirtmiştir. Bunda iktidarla müzakereleri nedeniyle eylemlere kitlesel destek vermediğini açıklayan Dem Partisi'nin tutumunun payı olduğu söylenebilir.

Demografik açıdan bakıldığında, protestocuların Türkiye'nin genel nüfusuna oranla çok daha genç, çok daha eğitilmiş ve büyük oranda öğrenci olduğu görülmektedir.

Karşılaştırma yapılabilmesi açısından ankete dahil edilen sorulardan bir tanesi "Kendinizi şimdi göstereceğim en düşük düzeyi 1 ve en yüksek düzeyi 10 olan toplumsal mevki cetvelinde

hangi basamakta görüyorsunuz?” sorusudur. ISSP çalışmalarına göre kendisini Türk toplumunda en düşük ilk üç basamakta görenlerin toplamı %9,8’dir (ISSP, 2019). Buna karşılık protestocular arasında bu oran %31,3 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şu anki ekonomik durumunuzu ne kadar tatmin edici buluyorsunuz diye sorulduğunda protestocuların %31,7’si “1” seçeneğini işaretlemiş, yani hiç tatmin edici bulmadığını belirtmiştir. Örneklemin ortalaması 10 üzerinden 2,77 olarak ölçülmüştür.

Türkiye’nin mevcut iktidarla yakın gelecekte ekonomik olarak nasıl bir gelişme göstereceğini düşünüyorsunuz diye sorulduğunda katılımcıların %63,5’i “1” yani “çok daha kötü olacak” seçeneğini işaretlemiştir. Bu soruda da örneklemin ortalaması 10 üzerinden 1,79 olarak ölçülmüştür.

Protestocuların %37,2’si “Türkiye’nin yönetimi bu şekilde devam ettiği sürece ben ne yaparsam yapayım bu ülkede iyi bir geleceğim olmayacak” ifadesine tamamen (10/10) katılmaktadır. Bu ifadeye katılım 10 üzerinden 6,88 olarak ölçülmüştür.

Yapılan akademik çalışmalar bireylerin sosyal ve siyasal davranışlarıyla sosyo-ekonomik seviyeleri ve gelecek beklentileri arasında ilişki olduğuna işaret etmektedir. Özellikle Batı’da yükselen aşırı sağ ve bireylerin sosyo-ekonomik durumundaki kötüleşme arasında ilişki olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Piketty et. al. & Hall, P., Gidron, N.). Dolayısıyla yukarıda yansıtılan veriler söz konusu akademik bulguların ülkemizde geçerli olup olmadığını test etmek amacıyla analize tabi tutulmuştur.

Ankete katılanlara 2023 Milletvekili seçimlerinde oy verdikleri partiler sorulmuştur. Cumhuriyet Halk Partisi’ne (CHP) oy verdiğini belirtenler %46,9’luk oranla neredeyse protestocuların yarısını oluşturmaktadır. Türkiye genelindeki oy oranı 2023 genel seçimlerinde %2,23 olan ve son dönemdeki muhtelif anketlerde %4-5 bandında görünen Zafer Partisi’nin eylemciler arasındaki oy oranı %15,9 olarak ölçülmüştür. Belirtmek gerekir ki; %16,4’lük oranla yaş gereği oy kullanmadığını belirtenler, en büyük ikinci grubu oluşturmaktadır. Protestocuların geneline önümüzdeki seçimlerde oy vermeyi düşündükleri parti sorulduğunda ise Zafer Partisi’nin oyu %23,8’e çıkmaktadır. Söz konusu soru çerçevesinde CHP’nin oyunu %52,9’a yükselttiği görülürken en büyük üçüncü siyasi parti %5,3’lük oranla İyi Parti olarak belirmektedir. Aynı soruda Türkiye İşçi Partisi %4,4’lük oranla protestocular arasındaki dördüncü parti konumundadır.

Yukarıda yer verilen bulgular Türkiye’de yükselen sağ ile sosyo-ekonomik seviye arasında bir ilişki olduğuna işaret etmektedir. Buna karşılık sosyo-ekonomik seviye sadece milliyetçiliğin yükselmesine sebep olmamıştır. 2023 seçimleri itibarıyla oy oranı %1,7 olan TİP, protestocular arasında ulusal oy oranından daha yüksek bir oy oranına sahiptir.

Bir diğer önemli bulgu, ilgili partilere oy vereceğini belirten katılımcıların toplumsal mevki, ekonomik tatmin seviyesi ve mevcut iktidarla gelecek beklentisi açısından çok önemli bir farklılaşma göstermediğinin gözlemlenmiş olmasıdır.

Ankette Türkiye’nin çözülmesi gereken sorunlarını protestocuların nasıl öncelediği de ölçülmüştür. Bu çerçevede protestoculara, Türkiye’nin çözülmesi gereken en önemli sorunu nedir diye sorulduğunda %54,3’ü adalet seçeneğini işaretlemiştir. Ekonomiyi en önemli sorun olarak

görenlerin oranı %13,9'da kalmıştır. Bu sonuçlar karşılaştırmalı olarak incelendiğinde anlam kazanmaktadır, zira Toplum Çalışmaları Enstitüsü'nün çalışmalarında ekonomi %54,1 ile en önemli sorun olarak belirirken adalet %14,2 ile üçüncü sırada yer almaktadır. Dolayısıyla Türkiye'nin sorunlarına yönelik protestocuların ülkenin geneliyle ayrışan bir konumda olduğu gözlenmiştir. Protestocular için adalet sorunu ekonomik sorunun çok önünde görünmektedir.

Protestocuları eylemlere katılmaya motive eden en önemli iki unsur sorulduğunda "gelecek kaygısı" %60,6 ile en çok tercih edilen seçenek olmuştur. Bunu %52,9 ile "hükümetin anti-demokratik uygulamaları" seçeneği takip etmiştir. %31,7 ile "mevcut siyasi sistemin taleplerime cevap vermemesi" en çok tercih edilen üçüncü seçenek olmuştur. İBB başkanı Ekrem İmamoğlu'nun tutuklanmasıyla başlayan protestolarda "Ekrem İmamoğlu'nun şahsında muhalefete yönelik tutum" seçeneğini katılımcıların yalnızca %11,1'i işaretlemiştir.

"Söz konusu protestoların yukarıda belirttiğiniz sorunları çözeceğine inanıyor musunuz?" sorusuna protestocuların %34,1'i en çok işaretlenen seçenek olarak "muhafif siyasi figürlerin tutumuna bağlı" seçeneğini seçmiştir. Bunu %29,3 ile "protestocuların tutumuna bağlı" seçeneği izlerken "evet" ve "hayır" seçenekleri sırasıyla %19,2 ve %17,3 oranlarında kalmıştır.

Protestocuların %40'ı imkânı olsa dahi yurt dışına yerleşme fikrini reddetmektedir. Evet diyenlerin oranıysa %37 dir.

Protestoculara, "sizce Türkiye gelecekte daha iyi bir ülke olacak mı?" diye sorulduğunda "hayır" diyenlerin oranı yalnızca %13,5'dir. Buna karşılık "halk olarak bizim tutumumuza bağlı" diyenler %58,9 ile en büyük grubu oluşturmaktadır. "Evet" diyenlerin oranıysa %27,5 olarak ölçülmüştür.

Yukarıda yer verilen istatistikler incelendiğinde, Ekrem İmamoğlu'nun gözaltına alınmasıyla başlayan gösterilerde protestocuların geleceğinden kaygı duyan ve mevcut siyasal sistemin taleplerine cevap vermediğinden şikâyet eden gençlerden oluştuğu görülmektedir. Protestocular Türkiye'nin öncelikli sorunları açısından ülkenin geri kalanından önemli ölçüde ayrılmaktadır. Fakat daha önemli olan, bu bireyler büyük oranda Türkiye'nin gelecekte iyi bir ülke olacağına inanmakta ve bunun halk olarak kendi ellerinde olduğunu düşünmektedirler.

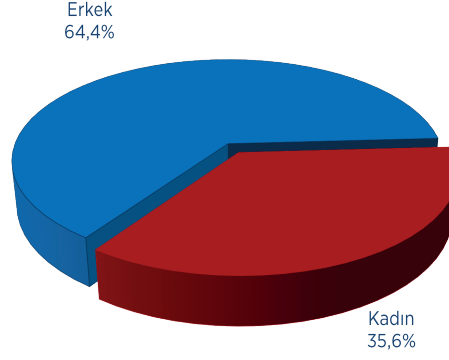
Protestocuların ideolojik olarak kendilerini nasıl tanımladıklarını ve oy verme davranışlarını anlamak için de çeşitli sorular sorulmuştur. Buna göre protestocuların %55,6'sı kendisini Atatürkçü olarak tanımlamaktadır. Bunu sırasıyla Milliyetçi (%16,9), Sosyalist (%10,1) ve Sosyal Demokrat (%9,7) seçenekleri takip etmektedir. Yani protestocuların %72,5'i kendisini Atatürkçü yahut Türk milliyetçisi olarak tarif etmektedir. Bu yüksek oran kalabalıklarda çokça rastlanan milli ve milliyetçi sembollerin zeminini de açıklar niteliktedir.

Önümüzdeki Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aşağıda sayacağım kişilerin aday olması halinde oyunuzu kime verirsiniz sorusunda %49,5 ile Ekrem İmamoğlu birinci sıradadır. Onu %39,8 ile Mansur Yavaş takip etmektedir. %7,8'lik oranla oy kullanmayacağını belirten grup en büyük üçüncü grubu oluşturmaktadır.

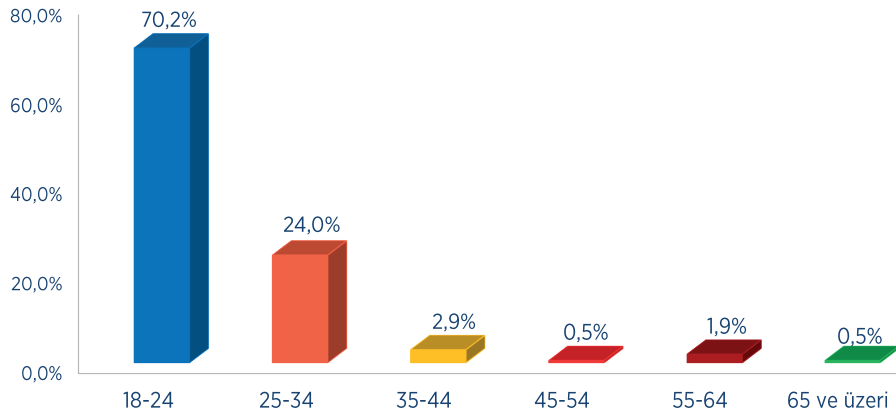
Kaynakça:

- 1) ISSP Research Group (2019). International Social Survey Programme: Social Networks and Social Resources – ISSP 2017. *GESIS Data Archive, Cologne. ZA6980 Data file Version 2.0.0*, <https://doi.org/10.4232/1.13322>.
- 2) Gethin A., Martínez-Toledano C., Thomas Piketty, T., (2022). Brahmin Left Versus Merchant Right: Changing Political Cleavages in 21 Western Democracies, 1948–2020, *The Quarterly Journal of Economics*, Volume 137, Issue 1, Pages 1–48, <https://doi.org/10.1093/qje/qjab036>
- 3) Hall, P., Gidron N., (2017). The politics of social status: economic and cultural roots of the populist right, *The British Journal of Sociology*, Volume 68, Issue S1, p. S57-S84, <https://doi.org/10.1111/1468-4446.12319>

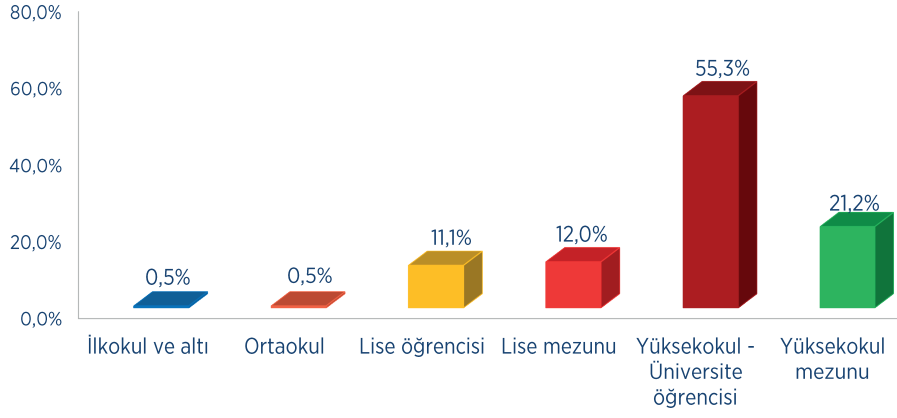
Cinsiyetiniz

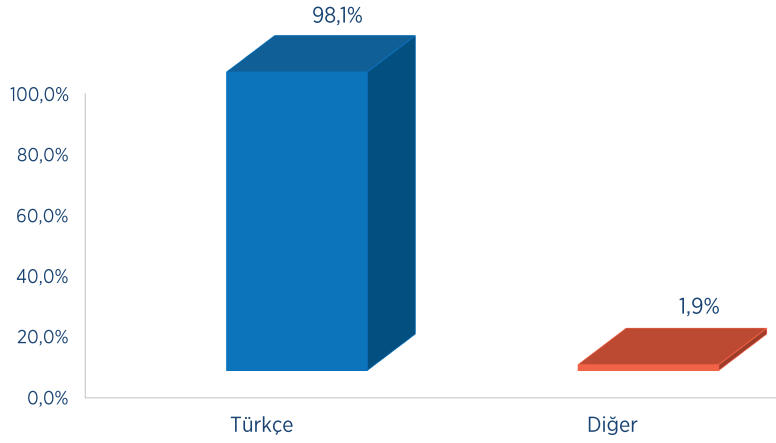
Yaşınız

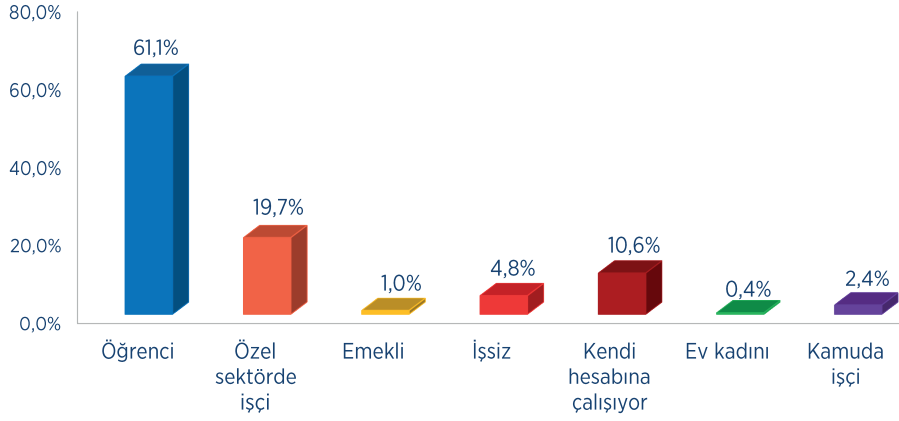
Eđitim durumunuz

Ana diliniz nedir ?

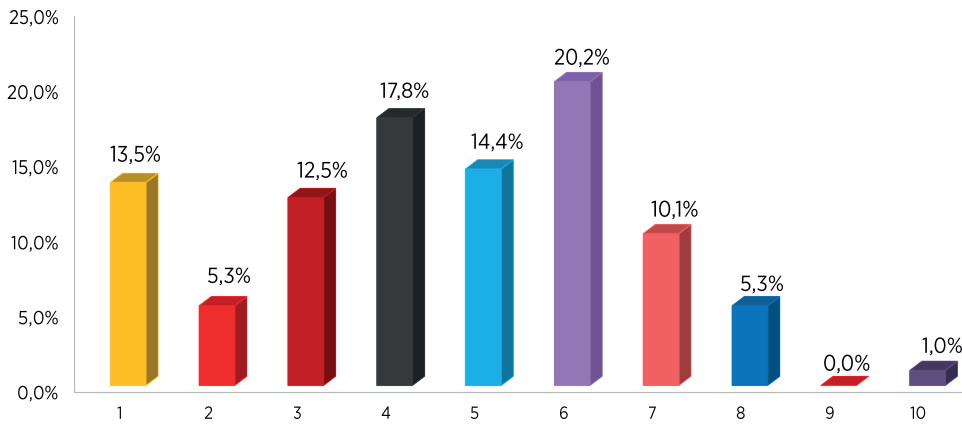

Mesleğiniz nedir ?

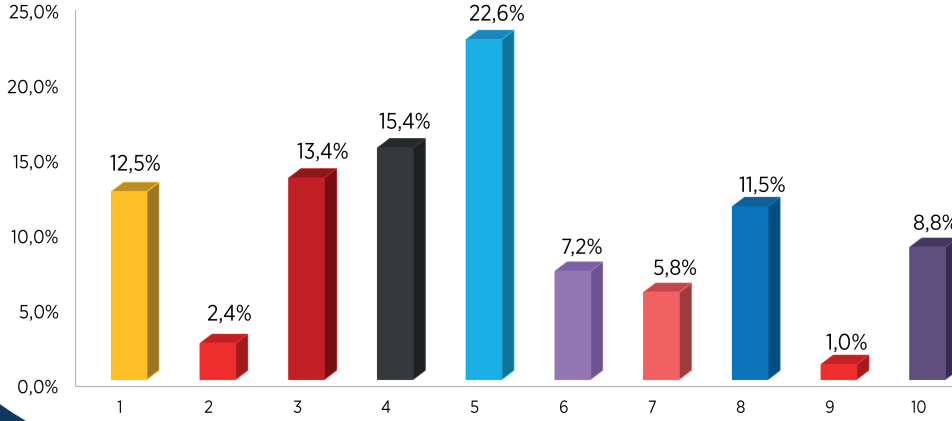
Toplumda herkes sosyo-ekonomik açıdan eşit değildir. Kendinizi şimdi göstereceğim, en düşük düzeyi 1 ve en yüksek düzeyi 10 olan toplumsal mevki cetvelinde hangi basamakta görüyorsunuz?

Ortalama: 4,49

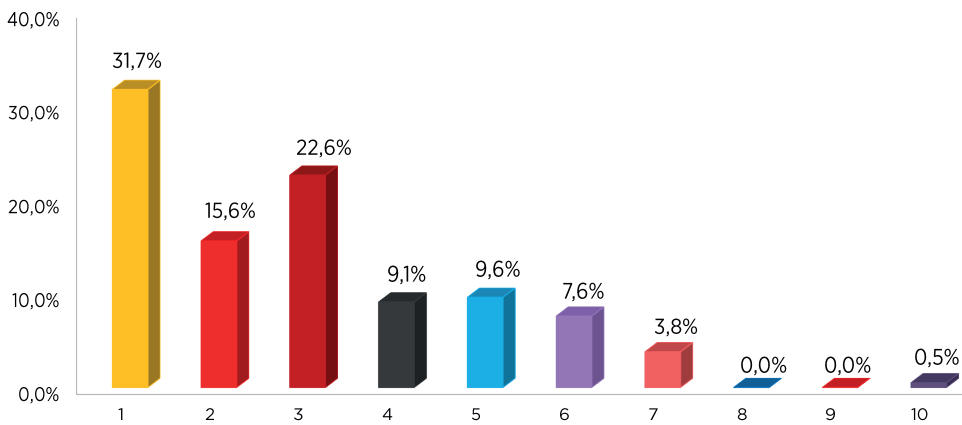
Siyasi konularda "sağ" dan ve "sol" dan bahsedildiğini sık sık duyuyoruz. "1" en sol (Komünist, Marksist, vs.), "10" en sağ (İrkçı, Dinci, vs.) olacak şekilde siz kendinizi bu cetvelin neresinde gördüğünüzü söyleyebilir misiniz ?

Ortalama: 4,77

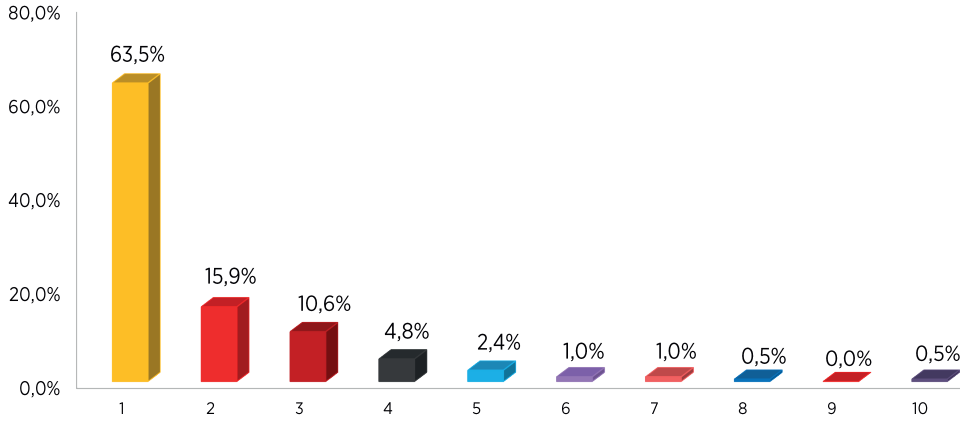
Şu anki ekonomik durumunuzu ne kadar tatmin edici buluyorsunuz? "1" hiç tatmin edici değil, "10" çok tatmin edici anlamına gelmektedir.

Ortalama: 2,77

Türkiye'nin mevcut iktidarla yakın gelecekte ekonomik olarak nasıl bir gelişme göstereceğini düşünüyorsunuz? "1" çok daha kötü olacak, "10" çok daha iyi olacak anlamına gelmektedir.

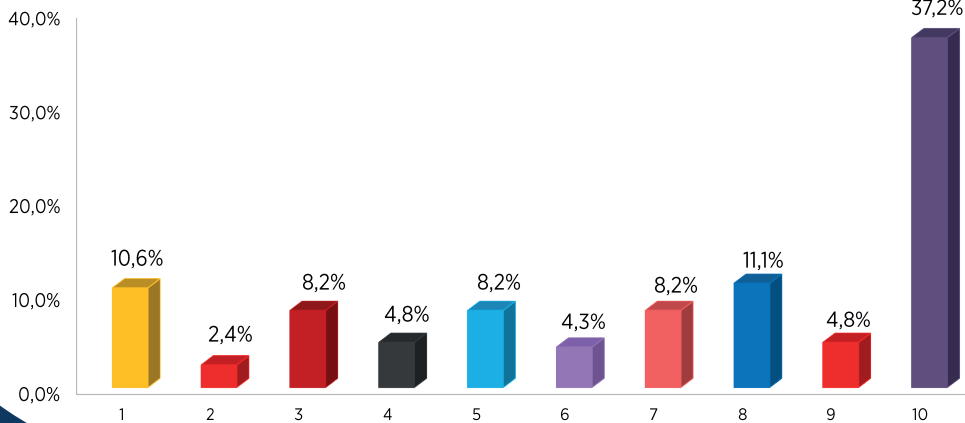
Ortalama: 1,79

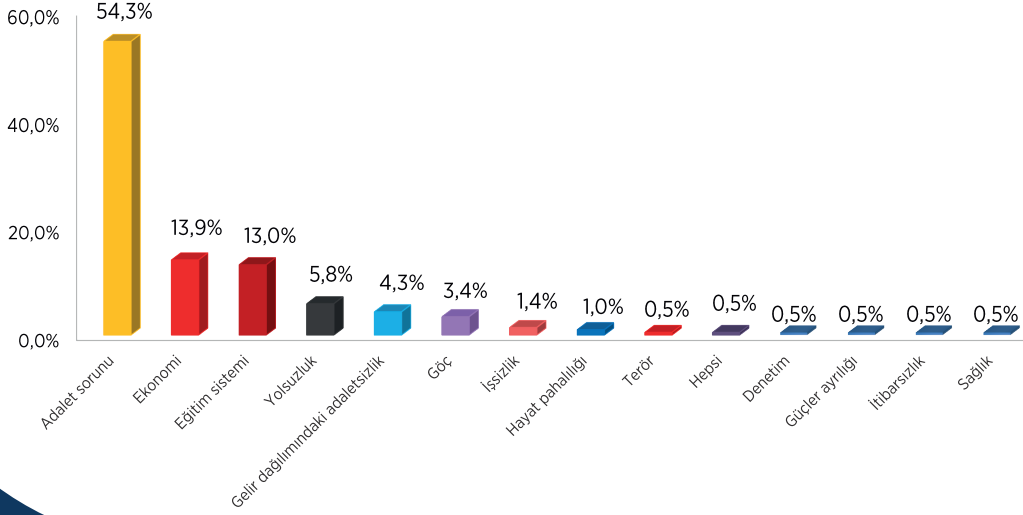
Birazdan okuyacağım ifadeyi "1" hiç katılmıyorum, "10" tamamen katılıyorum anlamına gelecek şekilde puanlar mısınız ?

"Türkiye'nin yönetimi bu şekilde devam ettiği sürece ben ne yaparsam yapayım bu ülkede iyi bir geleceğim olmayacak"

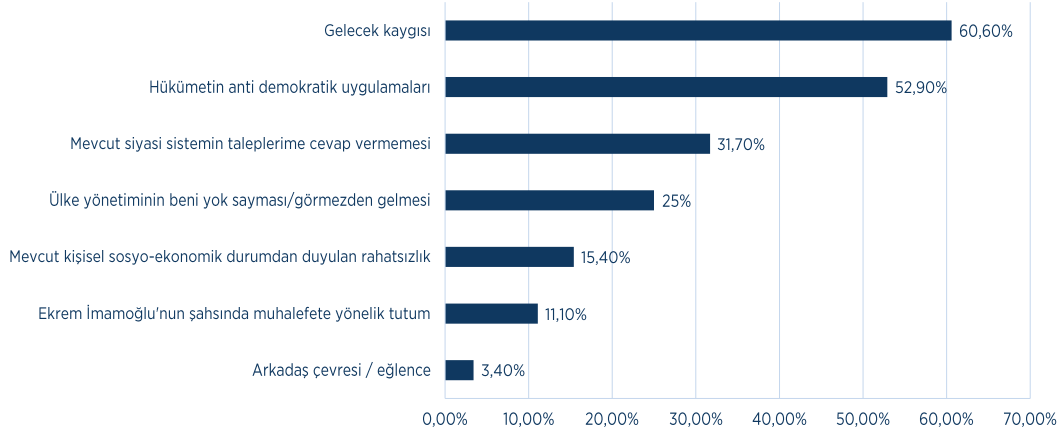
Ortalama: 6,88

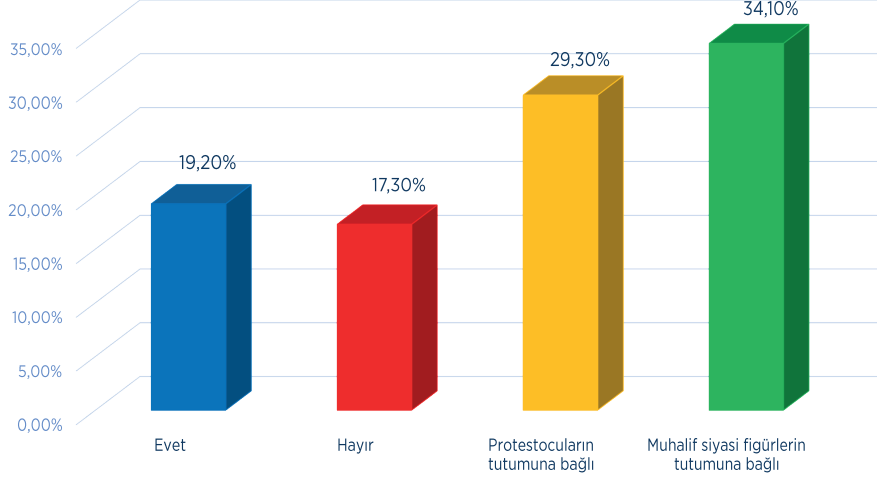
Sizce Türkiye'nin çözülmesi gereken en önemli problemi nedir?

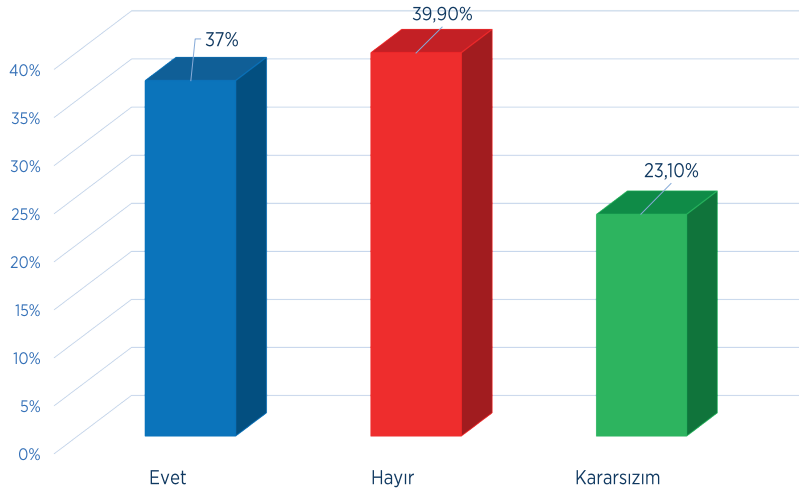
Sizi bu eylemlere katılmaya motive eden en önemli iki sebep nedir?

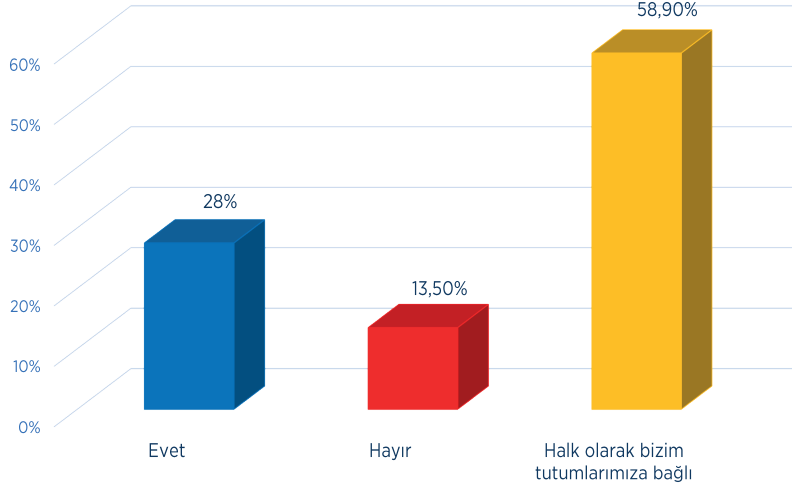
Bu protestoların yukarıda belirttiğiniz sorunları çözeceğini düşünüyor musunuz?

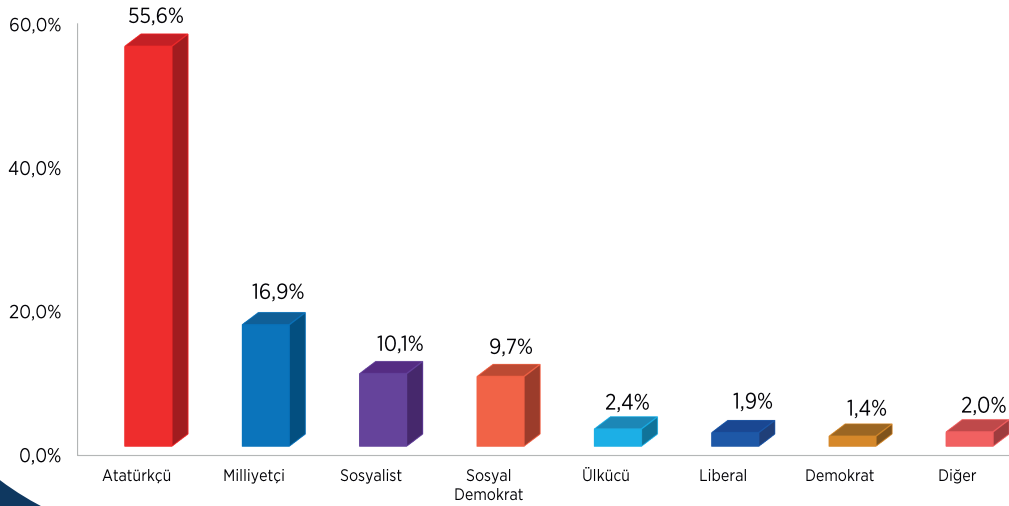
İmkanınız olsa şu an yurt dışına gider misiniz (kalıcı şekilde yerleşme)?

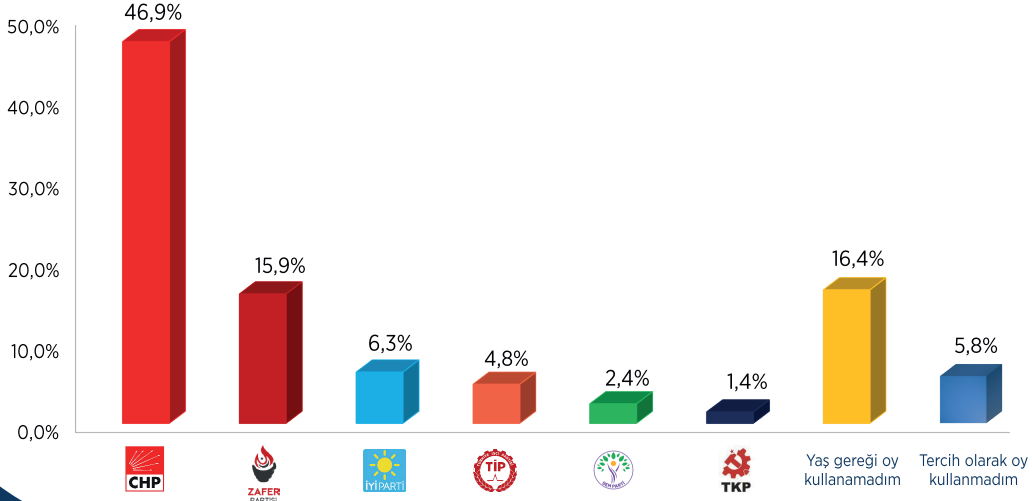
Sizce Türkiye gelecekte daha iyi bir ülke olacak mı?

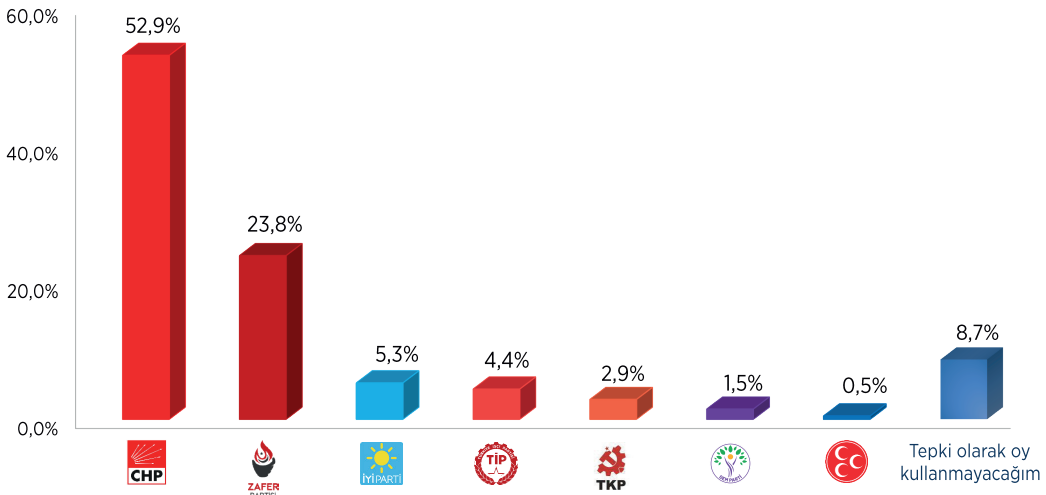
Kendinizi aşağıdaki siyasal düşüncelerden en çok hangisine yakın bulursunuz?

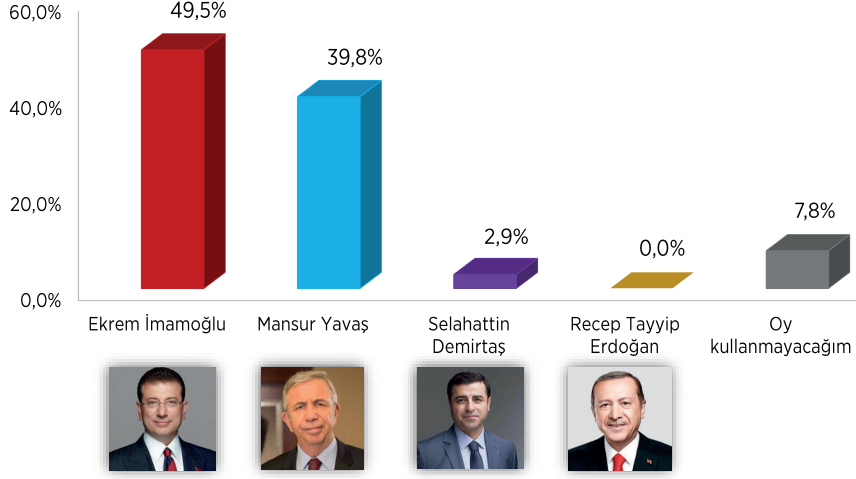
2023 Milletvekili Seçimlerinde hangi partiye oy verdiniz ?

Önümüzdeki seçimlerde hangi partiye oy vermeyi düşünüyorsunuz ?

Önümüzdeki Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aşağıda sayacağım kişilerin aday olması halinde oyunuzu kime verirsiniz ?

ANALİST HAKKINDA

Yağmur Uzunırmak

1995 yılında doğan Yağmur Uzunırmak, 2019 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Bölümü'nde lisans, 2022 yılında ise Essex Üniversitesi Finansal Ekonometri Bölümü'nde yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Uzunırmak, 2023-2024 yılları arasında Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı – TEPAV'da Araştırmacı olarak yer almıştır. Uzunırmak, Toplum Çalışmaları Enstitüsü bünyesinde de Yönetim Kurulu Üyesi ve Analist olarak görev almaktadır.

T TOPLUM
ÇALIŞMALARI
ENSTİTÜSÜ

Cevzlidere Mah. Mevlana Bulv. No:123/305 Çankaya/Ankara
0312 939 93 00 | info@toplum.org.tr | www.toplum.org.tr